

LA LLUMANERA

DE NOVA YORK

REVISTA CATALANA DE NOVAS Y GRESCA

DIRECTOR: ARTUR CUYAS. DIBUIXANT: FELIP CUSACHS.

ANY 1 NOVA YORK, NOVEMBRE, 1874. Nº I

ONCLE SAM.—¿Quin dimoni de llengua es aqueixa
 SENYÓ AMBRÓS.—Catalá, home ¿que no ho concix?
 ONCLE SAM.—¿Catalá; ¿y que es axó?
 SENYÓ AMBRÓS.—¿Com, axó! Parle ab més respecte, que es la llengua universal.
 ONCLE SAM.—No, home, la llengua universal es lo inglés, puix se parla en la Inglaterra, los Estats Units
 la India, la Australia y part del Africa, só es las cinch parts del món.
 SENYÓ AMBRÓS.—Fugi d' aquí. ¿Que 'm vol pintar San Cristófol nano, vosté? Díguem : ¿se publica
 á Espanya cap periódich en inglés?
 ONCLE SAM.—No, senyó.
 SENYÓ AMBRÓS.—Doncs aquí en té un en catalá que 's publica á Nova York.

La Llumenera de Nova York.

Aquesta Revista Catalana eixirà a llum lo dia primer de cada mes. La primera plana contindrà un dibuix fet expressament per LA LLUMANERA, y representarà escenas catalanes, costums y tipus yanquis, succosos de actualitat, caricatures, etc. Las altres planas contindrán novias de Catalunya y dels Estats Units, descripcions de costums americanas, articles serios y jocosos, correspondencias de varias parts del mon, poesias originals y traduïdas dels millors poetes inglesos, cuentos, epigramas, etc., etc.

La subscripció será per un any..... \$2.50
Un número s'ol..... 20

Se admetrán alguns anuncios per la última plana a rahó de dos rals la ratlla per cada inserció.

Interinament los Agents de LA LLUMANERA DE NOVA YORK serán:
E. PUIG y Cia., 40 y 42 BROADWAY.....NOVA YORK.
M. CAPO, ROYAL STREET.....NOVA ORLEANS.
A. PAMIES, INQUISIDOR, No. 11.....HABANA.
LOPEZ BERNAGOSI, RAMBLA DEL CENTRO.....BARCELONA.

Los que vullan ser agents de LA LLUMANERA en altres punts podrán ofrre los seus serveys per carta.

Totas las cartas y comunicacions deurán dirigitse:

Al Director de LA LLUMANERA

CARE OF E. PUIG & Co.—Box 4468.

NEW YORK.

Nova York l de Novembre de 1874.

Aquet es lo sigle de las llums.

No vol dir axó que las llums se hagian inventat en aquet sigle, nó: la llum es més vella que la picor, més quel anar á peu y encará més quel mon.

Quant Deu se posá á treballar, só es á ordenar lo Unvers trehientlo del calaix de sastre en que estava, la primera cosa que feu, fou encendre la llum.

Aixis ho diu la Biblia: "Y Deu digué: *Fassis la llum*. Y la llum fou feta.

Lo sol fou la sua llumanera.

Desde llavors tothom ha imitat lo seu exemple.

La primera cosa que fa aquell que no vol estar á foscas es encendre la llum.

Ab la llum se han fet cosas maravillosas.

Un tanoca del temps dels Grechs ques deya Prometeu (motiu que li van treure perquè va prometre fer un home de bó) se va enfilat al Cel pera agafar la llum y animar ab ella un ninot de fanch que havia fet. Però aqueixa entremaliadura li va costar molt cara.

Un altre barret de riallas que vivia á Atenas y se deya Diógenes, anaba de dia ab una llum encesa buscant un home, y diuen que may pogué trobarlo. Jo crech quel millor modo de ansopegar ab un home es anar á las foscas.

No parlarem de la llumanera maravillosa de aquel moro ques deya Ala-dino perquè quant dinaba se encomenaba á Alah. Tothom que hagia vist lo famos ball que se representá á Barcelona en lo any 1841 sab las cosas miraculosas que feya aquella llumanera mágica.

Tampoch direm res de la famosa llum de las verges Vestals, ni de moltras altres llums que de quant en quant se vehuen brillar en las planas de la historia.

Tot axó prova que la llum es molt antiga; però no trau que aquet siga lo sigle de las llums.

En aquet sigle se ha inventat lo gas, se ha descubert lo petróli y se ha fet la llum eléctrica.

Y á Madrid, que es ahont hi ha las llumaneras més grossas de Espanya, es tal lo adelanto que se ha fet en materia de llums que hasta de la nit en fan dia.

La il·luminació es avuy dia tan general, tan universal que cada home se creu sér com un misto que porta la llum dintre del cap y se encén en gratantlo una mica.

An aquesta especie de lluminarias tothom y deu contribuir, uns com mistos, altres com llumets, uns com gresols, altres com xinxas, uns com candelas, altres com ciris, uns com llums de ganxo, altres com llàntias, uns com llumaneras, altres com quinqués, uns com aranyas, altres com candelabros, uns com llum de gas, altres com llum eléctrica.

Nosaltres habem prés per tipo la modesta llumanera, perquè fa llum però no enlluerna, y sobre tot perquè es molt catalana.

Escribim pels catalans, y com ells están més avesats á la clár de la llumanera que á la brillantor de la llum Drummond, habem escullit lo nom de LA LLUMANERA DE NOVA YORK.

A la llum de aquesta llumanera podrán veure los catalans de Catalunya y de Cuba, lo mateix quels de Nova York, moltras cosas de aquesta terra que fins ara sels hi han presentadas baix una llum eléctrica que las feya molt més bonicas y brillants de lo que son.

Y LA LLUMANERA DE NOVA YORK farà además llum sobre moltras cosas que estan més foscas de lo que convé.

Però no se olvide que la llumanera no pot cremar sensa oli, y lo oli que ha de fer cremar LA LLUMANERA DE NOVA YORK es la protecció dels catalans de Nova York, de Cuba y de Catalunya.

Si donan oli, LA LLUMANERA DE NOVA YORK se encendrà una vegada cada mes: si nó, se apagará despues de aquet número.

Y feta aquesta advertencia, posem la llumanera encesa sobre la taula y dihem á los lectors:

"Santa nit tingan."

Lo preciós dibuix que adorna la primera plana de LA LLUMANERA, aixis com lo titol de aquesta Revista, son deguts á la pluma del nostre paysá Felip Cusachs, molt conegut per sos traballs artistichs no tan sols á Catalunya sino també en los Estats Units, ahont ocupa lo puesto de dibuixant del *Daily Graphic*, que es lo únich periodich diari ab dibuixos ques publica en lo món. Lo procehiment que emplea lo *Daily Graphic* es enterament nou, y consisteix en la reproducció del dibuix sobre la pedra litográfica por medi de la fotografia. La primera plana de LA LLUMANERA se ha fet per aquet procehiment, tenint l'orgull de ser lo tercer periodich del món á que se ha aplicat tan útil invenció.

LA LLUMANERA entra en bou peu. Tres distingits paysans nostres residents en Nova York honran las columnas de aquet primer número: dos dells ab dos poesias que podrian titularse *Nocturnos*, puix van dedicadas, una *A la Lluna* y la altre *A LA LLUMANERA DE NOVA YORK*. Perque no se creguia que la sacerdotisa dels Druidas es lo autor de una de ellas, debem dir que *Norma Lanacap* es un anagrama. Estem segurs de que los lectors agrehirán, lo mateix que nosaltres, eixas dos galanas contribucions, aixis com la excel·lent é interessant revista de assumptos comercials que debem á la bondat de un comerciant molt conegut de aquesta plassa.

Desitjant que LA LLUMANERA DE NOVA YORK sia lo medi de comunicació entre los catalans que están esparcits por lo món, y com tenim lo projecte de enviar números de LA LLUMANERA á totas parts ahont hi hagia catalans, preguem an aquells dels nostres paysans que sian aficionats á las lletas catalanas quens afavorescan ab alguna contribució, ja sia correspondencia, article ó poesia, tenint compte de que las dimensions de LA LLUMANERA no permeten que las composicions sian molt llargas.

Pera celebrar la aparició de LA LLUMANERA DE NOVA YORK habem sigut invitats á un dinar á la catalana, funció de llinterna mágica y *Castanyada* que tindrà afecte avuy, dia de *Tots los Sants*, en casa del nostre entusiasta paysá, Emilio Puig, á la lliberalitat del qual se deu la fundació de LA LLUMANERA.

Y qui sab si de LA LLUMANERA DE NOVA YORK ne eixirà lo CLUB CATALA!

Quatre gats.

Sí, los catalans que viuen á Nova York son quatre gats al estat de las colonias irlandesa, alemanya, austriaca, holandesa, francesa, italiana, grega, suissa, russa, etc.; però son quatre gats que no se deixan passar la cua per la cara en materia de representació y valor individual.

Aquí, com per tot arreu, Catalunya está ben representada.

Jo he sentit á dir que los catalans son com lo be de Deu quen hi ha per tot, y lo que jo sé y puch assegurar es que per tot arreu ahont jo he estat hi ha hagut sempre un catalá... que era jo mateix.

També he sentit á dir quel Ermitanyo que viu en lo Mont Sinai es catalá; que un dels cacichs dels indios dels Estats Units, ques diu Satanta, es catalá; quen Mahoma era fill de San Feliu de Guixols; quen Pilato nasqué á Tarragona; que la vaca de Betlem era catalana y que la branca que portá en lo bech la coloma del arca de Noé la va arrancar de un oliver de Catalunya.

Tot axó pot ser molt bé, puig altres cosas més estranyas se veuen cada dia; però lo que si se pot assegurar es que avuy no hi ha una ciutat ahont no

hi visque un catalá. Si tots los catalans que hi ha escampats pel món tornessin á Catalunya no hi cabrian.

Aquí, ja ho he dit, som quatre gats; però casi tots son gats de cascabel.

Si anem á mirar la representació oficial, tenim que lo vice-cònsul de Espanya y lo secretari del consulat son catalans.

Si mirem la representació de la prensa periódica veurem que lo actual director interino del periodich espanyol, *El Cronista*, es fill de Catalunya. Y aquí tenen vostés LA LLUMANERA, que es una revista catalana feta per dos catalans, un ab lo llapis y lo altre ab la ploma.

Si dirigim la vista al comers, trobarem en Nova York sis ó set casas respectabilissimas de comerciants catalans que se sostenen ab profit y ab honra.

Si acudim á las Arts hi veurem alguns fills de Catalunya ques dedican ab llument á la música, uns com professors, altres com cantors, y fins lo mestre major de una de las millors bandes militars de Nova York es menorquí y se diu Grafulla.

En la part de la industria no faltan tampoch representants. Tenim aquí una sabateria, una fusteria, un sastre, dos botigas de vins y fruyts catalans, etc., etc.

Dos fondas espanyolas hi ha á Nova York y també es catalá lo amo de una de ellas.

En fi, hasta hi ha un pagés catalá, ques diu Balmes, y encara que fa molts anys que viu aquí beu lo vi ab porró y es més catalá quen Serrallonga. Quatre gats, però trempats.

Entre ells hi ha alguns gats vells que fá vint y trenta anys que viuen en aquesta terra, però cap se ha olvidat de la nostra llengua.

Lo entusiasmo ab que han acullit la idea de publicar una revista catalana entre los yanquis, com qui diu *in partibus infidelium*, nos fa esperar un bon resultat per LA LLUMANERA.

Com altres Espanyols, enviarem aquet mensatger á la nostra patria, pera que li dignia:

"Catalunya, allí en una ciutat populosa dels Estats Units, en aquella babilonia de Nova York, hi ha quatre gats que tenen orgull en ser fills teus, y no se olvidan may de la sua patria, ni de la sua llengua."

Lo Centenari de la República.

Lo dia 4 de Juliol de 1876 farà cent anys que aquet pays se proclamá independent de la Inglaterra y se organizá en República federal. Pera celebrar lo Centenari de tan memorable aconteiximent se prepara una Exposició internacional que se efectuará á Filadelfia, perquè aquella fou la primera ciutat desde ahont se proclamá la independencia dels Estats Units. La Exposició durará desde lo 19 de maig fins lo 19 de octubre, só es tres mesos antes y tres despues de aquella gloriosa fetxa.

Las naciones extrangeras han sigut invitadas á pendrer part en aquell certámen de la industria y del progrés. Las potencias de Europa, las repúblicas del Centro y Sud América, fins los pobles del Asia, enviarán los seus productos y artefactes á Filadelfia. Es preís que Espanya no se quede en darrera. Es precís que Catalunya fassa veure als *yanquis* lo que val. Aquí se figuran que tots los espanyols van vestits de torero y las donas portan la navaja á la lliga-cama. Los llibres de geografia que aprenen los noys á estudi diuen de Espanya lo següent:

"Espanya, capital Madrid. Está en la part occidental de Europa. Es un pays molt fértil, però molt abandonat. Los Espanyols sont gent peresosa y sanguinaria. La sua diversió afavorida es la coregada de toros."

Y ab aquesta idea de Espanya y dels espanyols creixen los noys de aquesta terra, y quant son grans y van á viatjar per Europa recorren la Inglaterra, la Frausa, la Alemanya, la Italia, la Grecia, la Russia y la Turquia, però molt poch son los que van á Espanya, perquè tenen por de que á cada pas isca un trabucaire á robarlos la bossa.

Ara bé, encara que no fós més que per lo nostre amor propi y per lo nostre amor de la patria convindria que en la Exposició de Filadelfia deixassem ben plantat lo nostre pabelló. Però es que además hi ha una altre gran ventatja en que Espanya fassa bona presencia en aquell certámen. Los Estats Units son un pays molt gran; però molt jóve, molt comercial y molt emprendedor. Aquí certas industrias están molt atrassadas y altres no son conegudas. Los Estats Units consumeixen molta roba, molt panyo, molta tela, molts teixits de totas classes, y la major part la importan de Inglaterra y Fransa. Aquí ni se sab, ni se somia que en Catalunya se fassan cosas bonas y baratas que poden competir ab los cosos extrangers. Aquí no saben que en ebanisteria Catalunya está més adelan-

tada que ells, apesar de la maquinaria de que ells disposan. Los *yanquis* no saben que Catalunya los deixarà biscos lo dia que ensenyi aquí lo que produheix sa terra y lo que fan sos fills.

Pera axó es indispensable que se moguián los nostres germans del Principat. La Exposició de Filadelfia no tan sols els hi obrirà lo gran mercat dels Estats Units, sino los mercats de las repúblicas sud-americanas, puix de allí vindrá molta gent á veurer la Exposició, y, al contraurel relacions mercantils ab los expositors, naturalment han de preferir á los que parlen lo mateix idioma.

Espanya que ocupá el puesto 13º en la última Exposició de París, en lo ordre del progrés de las naciones, pujá al puesto 6º en la Exposició de Viena. A veurer si en la de Filadelfia logra posarse en lo quart ó en lo tercer. Espanya está obligada á presentarse dignament en aquesta exposició; perquè Espanya es en Europa la única nació americana.

Y estem cenvensats de que Espanya podrà lluhir-se si ho volen los espanyols, sobre tot si ho volen los catalans que representan la part més industriosa y adelantada de Espanya. Per axó preguem als nostres germans del Principat y de Cuba, que envien tot alló que pugui fer honra á la nostra nacionalitat; que envien de tot, aixís productes agrícoles, com artístichs, com industrials. Filats, teixits, pintats, puntas, porcelana, vidres, conservas, vins, olis, argenteria, ebanisteria, impressions, cromos, pinturas, etc., etc., tot axó contribuirá á cambiar la opinió que de nosaltres tenen los *yanquis*. Vinguian eigrans que aquí non hi há; vinguian garrofas que aquí non hi há; vinguian xufas que aquí non hi há; vinguia de tot y vinguia tothom, fins los Coros den Clavé, que aquí *clararán* als *yanquis*.

No se espanten dels gastos, puix de segur que de la Exposició de Filadelfia ne traurán honra y profit.

Noms de ciutats.

Que los *yanquis* están dotats de una gran inventiva nos pot negar, y rés ho prova tant com los innumerables invents com isquen á llum constantment en aquesta terra; però la veritat es que la sua inventiva no ha arribat encara á saber donar noms originals als seus pobles y ciutats.

Deixant á part los noms indios que algunas ciutats, vilas y rius encara conservan, noms que al pronunciarlos se entrebanca la llengua, com per exemple *Chickasawhatchee*, *Michilimackinac*, *Passadumkeag*, *Powaugonee*, *Buttahatchie*, etc.; no han sabut batejar los seus pobles més que ab noms de altres pobles y ciutats estrangeras, ó be ab noms inglesos que denotan alguna circumstancia geogràfica del lloch, ó recordan algun célebre patrie.

Nova York, *Nova Orleans*, *Nova Londres*, *Albany*, *Troy*, *Utica*, *Ateenas*, *Siracusa*, tots aquets noms son presos á la geografia europea y aplicats á ciutats, vilas y pobles dels Estats Units. Aquí hi ha ademés, nó un sol, sino 26 pobles que diuen *Paris*, 6 *Londres*, 2 *Madrid*, 30 *Berlin*, 11 *Frankfort*; hi ha també *Habana*, *Cuba*, *Salamanca*, *Toledo*, *Roma*, *Amsterdam*, *Babilonia*, etc., etc., lo cual té una ventatja y es que un pot recorrer totas las ciutats principals del món sense sortir dels Estats Units. Segurament per axó quant un *yanqui* que may ha sortit de son pays veu una cosa que li agrada diu que es la millor en tot lo món.

Lo més curiós es que molts *yanquis* se figuren que aquestos noms son los primitius y originals, y que los Europeos los han posat á las suas ciutats per imitar á los Estats Units. Una senyora de Toledo (ciutat del Estat de Ohio que conta molt poch anys de existencia) deya fa poch temps á un espanyol amic nostre:

—Que es veritat que á Espanya hi ha una ciutat que diu Toledo com la nostra?

—Si, senyora, respongué lo nostre amic sens inmutarse: es una fillola de la de vostés.

Lo pagar homatje á los grans homes y bons patricis que han donat llustre y gloria á la República, posant lo seu nom á alguna ciutat es molt digne y laudable; però quant axó se porta al extrem pot donar lloch á molts embolichs.

Suposem que habem d'escriurer una carta an algú que viu en un poble que diu *Lincoln*; com es possible que no hi hagia confusió quant hi ha sis ó set pobles y sis condats que portan aquet nom?

Fulton se anomenan també set condats y vint y quatre pobles.

Franklin ha donat nom á 20 condats y 91 pobles.

Union es lo nom de 43 condats y 166 pobles.

Y *Washington* no es tan sols lo nom de la capital de la República, sino de tot un Territori, de 28 condats y de 142 pobles. Si los que viuen en aqueixos pobles reben ab puntualitat las cartas que li escrihuen, la Administració de Correus de aquet pays es una maravella.

Com en lo vast territori de aquesta jóve nació

casi cada dia hi naix un poble, ni ha alguns que portan noms relatius á sucesos recents. Un poblet de quatre casas que acaba de fundarse en lo Territori de Dakota, lo han batejat ab lo nom de *Bismark*.

Aquí las ciutats creixen de una manera asombrosa. *Chicago* es avuy una ciutat populosa, y fa cinquanta anys no tenia més que dos casas. Per axó diuen que fa poch anys va morir allí un san cristiá y quant arrivá á la porta del Cel, San Pere li preguntá dahont venia.

—De *Chicago*, respongué lo just.

—*Chicago*? exclamá sorprés San Pere: aquet poble no está en lo meu mapa.

La ciutat de *Chicago* es molt neta y bonica, però lo seu nom me fa lo mateix efecte que quant un italiá parla de *Torino*.

Retórica Presidencial.

Lo President de aquesta República, Mister Grant, ha fet grans progressos en lo art de la oratoria desde que ocupa la Presidencia. Lo primer discurs que feu, constá de una sola paraula. Li feren un gran recibiment y ell sortí á la finestra y digné: "Gracias."

La segon ja fou més llarch, puig va ser de dos paraulas: "Moltas gracias."

En lo tercer discurs ja se va permetrer de introduhir un vocatiu, y digné: "Gracias, amado pueblo."

Lo quart ja picaba més alt, puig sortint de la rutina y desplegant las alas de la imaginació, digné al poble que lo escoltaba encantat: "Ciudadans, men alegre molt de haberos vist. Bona nit."

En lo quint discurs comensaren á brotar algunas poncellas que pronosticaban un jardí pera més tart. Digné: "Caballers: aquesta nit habeu sentit millors discurs dels que jo podria fer si volgués. Me plau haberos vist y me plau saber que habeu sentit tan bons discursos y com habeu passat la nit."

Desde aquell dia va perdre la vergonya, y los seus discursos han anat creixent poch á poch fins que avuy ja tenen dotse ó quinze rallas. Un dels mes profundos es lo que va fer en la exposició de Newark ara fa dos anys: "Caballers: Estich molt content de veurer aquesta exposició de la industria de Newark. La vostra ciutat se ha portat bé: los seus fabricants tenen una influencia oposada á la importació dels articles estrangers. Os desitjo molt bona nit." Aquesta es la hora en que ningú, ni lo mateix President, ha pogut endevinar lo que volgué dir.

Lo mes curiós es que en los Estats Units tothom naix orador, puig encara quels *yanquis* semblan homes de pocas paraulas, quant se posan á fer un discurs, sobretot si han buscat la inspiració en lo fondo de un got, xarran més que una cotorra. Pot ser per axó han fet President á Mister Grant, perquè en la terra dels cegos lo borni es rey, y com los antichs deyan que la paraula es de plata y el silencio es d'or, se comprén que aquell que menos parla es aquell que més val.

Si axó es aixís un mut deu valer moltes pesetas.

Refrans corretgits.

—Qui no adoba la gotera... quant plou li entra l'aygua á casa.

—A só de tabals... los soldats marxan iguals.

—Qui no té memoria... se olvida de moltes cosas.

—Qui canta á taula y xiula al llit... es un home molt aixerit.

—Qui no vulla póls... ques tire al mar.

—No digas blat... si non hi ha necessitat.

—Entre poch y massa... hi ha la bona mida.

Bon viatge.

Habem tingut la satisfacció de abraçar al nostre amic y paysá, Leonardo Chia, del comers de la Habana, que ha vingut á Nova York de passada pera Europa. Li desitjem un viatge molt felis.

—LA LLUMANERA DE NOVA YORK es lo únic periódich escrit en catalá que publica fora de Catalunya.

—Al eixir á llum LA LLUMANERA DE NOVA YORK ofereix una ma fraternal an *El Cronista* que en aquesta gran ciutat vetlla por los intereses y la honra de la Patria, y envia un saludo carinyós á tots los seus germans de la prensa, aixís de Cuba com de tota Espanya.

—Com los enemichs de Espanya que están refugiats en los Estats Units se están per ara molt quietets, LA LLUMANERA los deixa tranquils en aquet número; però aixís ques moguián els hi donará llenya. En quant á los que están en la *manigua* de Cuba, LA LLUMANERA voldria ferlos servir de blé.

A "La Lluanera de Nova York."

Puix parla en catalá, De li don gloria.
BATLLÓ.

Jo t' saludo, LLUMANERA,
Puix parlas en catalá,
Ques la llengua que mamá
Mon llabi ab la llet primera.
Es la llengua en que tant sols
Al meu Deu pregar jo sé,
Es la llengua en que també
Canto l's meus goigs y l's meus dols.
En ella, quant petitet,
Cantantme una cansoneta
Me dormia ma mareteta
Al bressarme en lo lletet.
Y, si tal volta, en la nit
Adormidet somiaba,
Era d'àngel, que cantaba
En catalá prop del lit.
Y hasta las flors me parlaban
De Catalunya l' llenguatge,
Y l's aucells en lo ramatge
També en catalá triaban.
Ara aquí en terra estrangera
No t' olvido, llengua mia,
Quel teu só de nit y dia
Sentir sempre jo volguera.
Y recordo als trovadors
Y llurs liras de dolsura
Que cantaban l' hermosura
De las damas de llurs cors.
Y m' sembla que algun torneig
Contemplo allá en Barcelona,
En que al mérit la corona
Se dona en mitx del festeig.
Y veig de Llauria un Roger
Que en lo Llevant guerrejaba
Y lo valor imitava
D' un Jordi y d' un Berenguer.
Y als paladins enforsats
Que, empunyant pesada llansa,
Demostran llur gran pujansa
En batallas y combats.
Y d' un Cabestany la lira
Ressona allá en lo Palau,
Y l' bell cantar d' Aribau,
Que per sa dolsor admira.
Si, deixantne lo passat,
Del present busco la gloria
Sem presenta á la memoria
Lo GAYTER DEL LLOBREGAT.
Per axó, llengua estimada,
En lo més íntim del cor
Te guardo com un tresor,
Y may te tindré olvidada.

NORMA LANACAP.

A la Lluna.

Traducció llibre del castellá.

Oh, Reina de la nit! tú que recorres
Lo firmament tot tatxonat d' estelas,
Tú que reflectas l' ardent llum d' Apolo,
Lluna serena;

Detén per un moment ton curs nocturno:
Deixa que un infelís te pugui veurer
Dins la presó, 'hont inocent sospira
Y en va se queixa!

Quant la nina del cor que lluny adoro
En la Condal Barcino te contemple,
Tórnam un raig de los seus ulls divinos
Y l's meus consola.

Aixís los núvols que ta llum ocultan,
Aixís la pluja que ta llum apaga,
Llibre deixantne ton celeste imperi
Desapareixcan.

Nova York, Octubre 1874.

F. GRANADOS.

Trovas de Lord Byron,

Traduhidas del inglés para LA LLUMANERA.

PER A. C.

Diuen que es ditxa la esperansa,
més lo passat plau á l' amor,
perque sa dolsa recordansa
no sen va may del nostre cor.

Lo que al recort 'vuy es més grat
fou d' esperansa un somni dols;
lo que al desitj li fou negat
un trist recort es 'vuy tan sols.

Es il·lusió tot quant veyem,
¡ay! lo futur burla á tothom:
ni podem ser lo que volem,
ni volem may ser lo que som

Novas de la Patria.

Malas novas son las que tenim que donar á los lectores de LA LLUMANERA. En varios punts del Principat hi ha hagut forts temporals de pluja y vent que han causat moltíssimas desgracias. Los rius creixerent de un modo com nos havia vist en molts anys y derribaren ponts, casas y tapias, inundaren vilas, pobles y sembrats y se emportaren personas y bestia. En Tárrega las desgracias han sigut espantosas: un gran número de gent ha mort ofegada. En las provincias de Barcelona y Tarragona també los ayguats han causat molts danys. Port d'Armentera, Bráfim, Catllar, Espuga de Francolí, Vilaseca, Riudoms, Cambrils, Montblanch, La Plana, Vilanova, etc., han sufert més ó menos á causa de las avingudas. A Reus se calcula que los danys no baixarán de \$200,000. No estaria de més que los catalans que vinien al estranger fessin algunas suscripciones para socorrer á las pobres familias que han quedat desamparadas y en la miseria. La caritat cristiana es lo consol del desvalgut, y aquell que ha rebut lo bé de Deu no pot pagarlo de millor modo que donantue una part al que més ho necessita.

—Roda lo mon y tórnat en al Born. Aquet refrá se podrá dir ab mes rahó ara quel Born será un Mercat com pòchs se han vist. Lo edifici que se está fabricant actualment en aquell lloch será grandios y podrá compararse ab los millors de las grans capitales de Europa. La superficie tendrá 8,100 metros superficiales. Será un cuadrilongo: lo costat més llarg será de 138'50 metros y lo més curt de 58'50. Las dos grans naus centrals se cruzarán en la rotunda y tendrán 28 metros de ample, ó sia igual á la galeria de máquinas de la Exposición de Viena. Lo pasadís central para los compradores será de 8 metros de ample; los dos laterals para carruages de 5, y los de las galerías de 3. Las obras están ya molt adelantadas.

Un apotecari idólatra.

De un diari de Chicago traduhim la següent curiosa relació:

“En lo poblet de Climax, Estat de Michigan, un jóve apotecari se enamoró bojamént de la filla de una viuda rica, y li demostraba la sua passió ab tanta vehemencia que mare y filla li indicaren lo camí de la porta. Lo pobre enamorat prengué la carabassa ab resguació, però sens desanimarse, y no volent perdre la costum de frequentar la casa, hi entraba cada nit saltant per la tapia del hort, ahont se quedaba contemplant ecstasiat la finestra del cuarto de la sua adorada. Sorprés una nit en tal contemplació, fou expulsat del hort per la mateixa tapia per ahont hi entraba, de una manera tan ridícula pera lo seu amor propi com pera la sua persona. Desitjant tenir al menos una reliquia del seu ídol, saltá altre vegada la tapia y prengué sens escrúpul una camisa y uns calsetots de la sua estimada que estaban penjats en una corda para secarse. Orgullós del seu trofeo lo portá al seu cuarto, y farent la camisa y los calsetots ab altres pessas de roba, feu un ninot al que hi ajustá una careta y uns guants, y, com Píggalion devant de la estatua de Galatea, se posá á contemplar aquella imatge que li representaba lo objecte dels seus pensaments. Avisada la justicia del robo de aquellas pessas, entrá de repente en lo cuarto del aprenent apotecari y lo trobá en adoració devant de la imatge de la ingrata. Sens pietat per tanta devoció, tregueren lo farciment del ninot y, emportantsen la roba de la noya, deixaren al aprenent desesperat per no conservar un recort de la sua estimada.”

Y luego dirán que no hi ha amor platónich en lo mon! No pas jó que li confiés una recepta an aquell aprenent de apotecari!

Gresols.

La companyia de ópera italiana que funciona en la Academia de Música de Nova York y lo mérit relatiu de cada artista es com segueix:

Tiples: Miss Emma Albani, sobresalient: Miss Marie Heilbron, bona: Signora Potentini, mitja figa y mitj rehim: Mlle. Donadio, molta fressa y poca endressa: Signorina Maresi, Deu la benehesca.

Contralto: Miss Anna Louise Cary, engrescadora.

Tenors: Carlo Carpi, trempat: Benfratelli, pipioli: Debassini, lo nom hu indica.

Barítonos: Tagliapietra, guapo: Del Puente, més aixirit que un pèsol.

Baixos: Fiorini, pot anar: Scolara, fa de tot. **Director de orquesta:** Emmanuel Muzio, val molts diners.

Lo crítich musical del *Herald* comparaba l'altre dia *Il Barbiere di Siviglia* ab *La Fille de Madame Angot*.

¡Quen saben de música aquesta gent!

Y també deya que *Il Barbiere* no era una ópera digna de la Academia de Música de Nova York.

¡Si hagués dit que la Academia de Música de Nova York no es digna de *Il Barbiere*, la ensopega!

En honor de la veritat deu dirse que lo Barber que nos donaren á la Academia l'altre nit era tan dolent que si en Rossini lo hagués vist se hauria deixat la barba. ¡Vaya un modo de escorxar!

Lo crítich del *Herald* es un pou de ciencia. Los seus coneixements geográfichs son lo mateix que los seus coneixements musicals. Uns y altres poden cremar en una llumanera. Fa pòchs dias digué lo següent: “*La Fille de Madame Angot* se representa fins en los punts més apartats del món. Lo últim ahont se ha posat en escena es Barcelona.”

¡Con que Barcelona es un dels punts més apartats del món? ¡Es molt sabatassas lo crítich del *Herald*!

Al dia següent hi afegí aquet bram: “A Barcelona están ensajant *Lohengrin* y *Rienzi*. No es estrany que á Espanya no hi hagia pau.” La consecuencia es lógica. Lo que es estrany es que un pastanaga con aquet sia crítich del *Herald*. No, tampoch axó es estrany, perquè tots los redactors del *Herald* son pastanagas.

Un pagés de un dels Estats Units fa poch temps, necesitaba una vaca, y no tenint prous diners para comprarla proposá á un altre pagés del vehinat, quen tenia de massa, baratar la sua muller per una de las vacas. L'altre pagés consentí y prengué la dona del seu amic en cambi de una vaca. Ara bé: no crehuen vostés que lo tal marit era un borinot? Jo penso que no necesitaba despenders de la muller para tenir banyas á casa.

No smoking. Aquí tenen dos paraulas inglesas que son la pesadilla dels fumadores. A cada pas se troba aquí un lletrero ab aqueixas paraulas que volen dir: *no fumin*. Un paysá nostre que no sabia lo inglés, al veurer que en las botigas, en los restaurants, en las fondas, en los jardins, en las plassas, per tot arreu deya *no smoking*, nos preguntá molt formal:

—Digui, paysá, y en aquesta terra ¿com ho fan los que están refredats?

Quant un yanqui vol estar ab comoditat se senta en una cadira y posa los peus á la finestra, sobre lo respallier de una altra cadira, sobre la taula, sobre la calaixera, sobre qualsevol part que siguiu ben alta pera poder tenir los peus més alts que lo cap. ¡Voldrá dir axó que los yanquis pensan ab los peus?

No habem vist gent més dessaborida que la de aquesta terra. Tenen los gustos més estrafalaris ques pujan imaginarse. Buen té en compte de vi ó de aygua, pera esmorsar, pera dinar y pera sopar, sens estar malalts: no menjan sopa ni escudella pera dinar: un dels seus plats afavorits es lo blat de moro bullit, ab mantega: menjan los tomatechs crus, sens amaniment, y lo ensiam ab sucre y vinagre en compte de sal y oli: pera postres menjan cocas de carabassa y de ruibábaro. ¡Y no rebentan!

Los que dihen que aquet es un pays modelo farien bé de imitar lo que té de bó en compte de imitar lo dolent. A Nova York se ha establert una societat de senyoras caritativas ques dedican á recullir flors y llibres pera los malats y los presos. De las flors ne fan ramets, y tots los dias los distribuixent entre los pobres dels hospitals que reben aqueixa olorosa caritat ab llágrimas de reconeixensa. Dels llibres se esculleixent los que poden servir de ensenyansa y de consol als presos, y ab ells se forman bibliotecas pera lo us dels encarcellats y dels convaleixents. Al estíu que las flors son abundants, las que sobran després de repartirne als malats, se donan á la gent pobre que viu en los barris baixos de la ciutat y que rarament gosa ab la vista y lo parfum de las floretas.

També á Nova York hi ha una societat de senyoras que té per objecte ensenyar algun ofici á las minyonas. La societat ha llogat una casa y allí las senyoras donan llisons gratuites de cusir ab máquina, de tallar, de fer roba, de planchar, de fer llits y cuidar una casa, de cuinar, de llegir y escriurer, y de tot alló que pot servir á una minyona pobre pera guanyarse honradament la vida. De allí surten bonas cambreras, bonas bugaderas, bonas planchadoras, bonas cuyneras, bonas cusidoras, y no solament hi guanyan las pobres noyas

sino que ab lo temps hi guanyará lo servey de las familias. Los plats ques fan prácticament en la classe de cuynar, serveixen pera un restaurant que hi ha en lo mateix establiment, exclusiu pera las treballadoras, y sels hi donan molt baratos.

Llumenetas.

—“Per Tots Sants, panellets.”

—Un yanqui, convensut de que lo cabell es una planta, ha resolt curarse la calvicia posantse fems en lo cap quant sen va al lit.

—Lo origen del catalá se remontá al temps de Adán y Eva. Quant Eva li doná la poma á Adán y aquet li pegá una mossegada, ella li preguntá satisfeta: ¿Ca tal, ah?

—Dias arrera preguntaren á un irlandés si havia vist lo eclipse total de la lluna, y ell respongué: “Nó, á fé: era massa tart. ¡Si hagués sigut de dia..!”

—La nit del eclipse un noy preguntá á son pare: —Papá ¿qué es lo que apaga la claror de la lluna? —Es la sombra de la Terra.—¡Ay, ay! ¿com pot ser axó si de nit la llum vé de la lluna?

—Fa pòchs dias se feu un casament en los núvols, prop de Cincinnati. Lo capellá, los nuvis y los testiehs sen pujaren en un globo aereostátich á celebrar la ceremonia, creyent sens dupte que fentse prop del cel, lo dimoni no ficaria la banya en aquell matrimoni.

—Demá passat primer dimars de Novembre, hi haurá eleccions en lo Estat de Nova York pera lo cárrech de Gobernador y altres empleats de la Gobernació, y en la ciutat de Nova York se elegirán també lo Alcalde Corregidor y altres individuos del Ajuntament. Aquestas eleccions se fan cada dos anys.

—Acaba de posarse en venda, en una botiga de Broadway, una máquina de escriurer. Es molt ingeniosa, y las lletras ixen impresas com ab tipos de imprenta. Es més petita que una máquina de cusir y funciona molt fácilment. Las lletras se imprimeixen per medi de unas teclas ques tocan com un piano. De modo que daqui en avant pera ser escritor será precís ser pianista. Y se podrá entender la lletra dels ministres y dels homes més sábis. ¡Quin adelanto!

Assumptos Mercantils.

NOVA YORK, 29 d'Octubre de 1874.

Sempre foren las catalans un gran poble comercial y LA LLUMANERA DE NOVA YORK no seria digne de la sua misió ni de son titol catalá si no dediqués una part, per petita que sia, de las suas columnas, á una secció mercantil pera donar alguna noticia del moviment de aquesta plassa.

MERCAT MONETARI.—Continúa la gran abundancia de diners (pels que no los necessitan) y los Corredors de Bossa troban qui els adelanti fondos sobre bonas garantias á un interés de 2 á 3 per cent l'any. Paper comercial se descompta de 5 á 7 per cent. Al mateix temps los negocis están molts encalmats, y la abundancia de capitals no es sino l'efecto de la paral·lació general del tráfic y de las industrias del país, qu'encara sufreix las consecuencias de la crisis de l'any passat. Es una “febre lenta” que no poden suportar los que llavors quedaren ressentits, y aixís s'explica que algunas cases importants hagian calgut en eixos dias. Afortunadament no hi ha hagut cap novedat entre las casas espanyolas. La Bossa abatuda, ab excepció dels “Bonds dels Estats Units” y d'algunes Obligacions de Camins de ferro que se sostenen á preus alts. L'or s'es mantingut tot lo més entre 9½ y 10½, y elou eix vespre á 10½. Cambi sobre Londres á 60 dñv \$4.88 á \$4.84; 3 dñv \$4.88 la £. París 60 dias frs. 5.16½, 3 dias frs. 5.14.

Posém á continuació los preus dels articles que poden interessar als nostres lectors de Catalunya y Cuba.

ARRÓS.—Un poch més ferm. “Rangoon” 2½, “Patna” 4¼ or en depòsit. Carolina 7 á 8 en currency.

CEREALS.—Ab malas noticias dels mercats inglesos los preus dels blats y de las farinas han estat continuament de baixa. “Blats de primavera” \$1 á \$1.15 “Blats d'hivern roig” \$1.15 á \$1.25 y “blanc” \$1.25 á \$1.35 per bushel de 60 lbs. “Farinas del Sur” pera Cuba \$5½ á \$6½. “Farina extra Ohio” \$5 per barril. “Blat de moro” sostingut de 88 á 90 cts. per bushel de 56 lbs. “Fasols” de \$2.50 á \$2.70.

CAPES.—Més mohiment. Puerto Rico de 17 á 19 cts.

COTONS.—Grans entradas del interior y preus de baixa. Cotiséem segons la nova classificació “Uplands low Middling” 14¼, “Middling” 14½, “Good Middling” 14¾ y Nova Orleans “Middling” 15, “Good Middling” 15¼. Contractes per Decembre y Janer 14¾ á 15 “Low Middling Uplands”. Las entradas de cotó desde 1er de Septiembre son 600,000 pacas contra 420,000 l'any passat en igual temps, lo cual es una indicació de que la cultilla será molt abundant.

CUTROS.—Demanda regular y preus sostinguts. Buenos Ayres 26 á 26½ cts. en or los escullits.

DOGAS.—Las de bota de padró \$250. Mitjas dobles \$220. Primas \$175.

MELASSAS.—Sensa existencias de Cuba y preus nominals. Puerto Rico 50 á 60 cts.

PETROLI.—Molt abatut. Refinat en barrils 11½. Caixas 17½.

PROVISIONS.—Tendencias de baixa. “Llart” en plassa 14 cts. Contractes per fi de Novembre 13 cts., pera Decembre 12½. “Cansalada” pencas llargas en plassa 10½, més per Decembre se pot comprar á 9½. “Pernils” salats 13 cts. dolsos 14 cts.

SUCRES.—Encalmats, mes los preus sostinguts sens variació per la firmeza dels tenedores. “Mascabot regular á bon refi” 8½ á 8¾. Centrifugos 8¾ á 9½. Purgats No. 12 9½.

FLITES.—Continúan molt baixos. Pera lo Mediterrani Petrolí 4 sñ. per barril y 18 á 20 cts. per caixa. Cuba viatge rodó \$5 bocoy de sucre de la costa de l'Nort.